

VIII L'empresa catalana

1. Presentació¹

En aquest capítol es presenta l'anàlisi economicofinancera de l'empresa catalana dels anys 2012 i 2013. Aquesta anàlisi s'emmarca en la línia de treball i publicació iniciada fa vint-i-sis anys pel Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. Des de l'any 2007, l'elaboració d'aquests estudis sobre l'empresa catalana és fruit de la col·laboració de la Cambra de Comerç de Barcelona amb el Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya². L'anàlisi es fonamenta en la part corresponent a empreses catalanes de les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que es remeten regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 30% del Valor Afegit Brut al cost dels factors del total de les societats no financeres³. Els sectors d'energia (energia elèctrica, gas i aigua, i refinament) tenen cobertures pròximes al 80%. Els sectors industrials (manufactureres, especialment) estan sobre representats a l'igual que transport i comunicacions, que tenen cobertures entre el 30% i el 50%. Les societats de responsabilitat limitada i anònimes són la forma jurídica majoritària (51% i 46% del total, respectivament). En aquesta mostra, les empreses grans estan sobre representades.

Pel que fa referència a la part catalana de la mostra estatal, a la base anual, el nombre d'empreses de la CBBE que han contestat el darrer qüestionari –que correspon a l'any 2012– i que tenen la seu social a Catalunya és de 2.363⁴, el que representa un 29,90% de la mostra de tot l'Estat. A l'igual que passa amb la mostra del total d'Espanya, en la mostra d'empreses catalanes es troben més representades les empreses industrials que no les de serveis o les de la construcció, i les empreses grans tenen també un pes superior al que els correspon, biaixos que s'accentuen a la mostra de la base trimestral. Segons dades de IDESCAT a Catalunya hi havien 590.629 empreses l'any 2013 de les quals 7.285 tenien 50 o més empleats. De les 2.363 empreses de la mostra amb la que s'ha fet el present estudi, 1.040 tenien 50 empleats o més, el que representa un 14,27% del total d'empreses catalanes d'aquesta dimensió. Es pot afegir que la base trimestral, que arriba fins al quart trimestre del 2013, la integra una mostra de 139 empreses catalanes, que representen un 17,77% de les de tot l'Estat.

Cal tenir present que s'han actualitzat les dades de les bases trimestral i anual dels darrers exercicis, cosa que explica que, per a alguns conceptes, els valors que figuren en aquest informe no coincideixin

¹ Capítol redactat per Oriol Amat i Salas (Catedràtic d'Economia Financera i Comptabilitat, UPF) i Enric Genescà i Palau (Enginyer Industrial). Els autors agraeixen a Manuel Ortega i Ana Esteban de la Central de Balances del Banco de España les dades facilitades; i a Enric Genescà i Garrigosa i Jordi Angusto els suggeriments realitzats.

² Als webs de la Cambra de Comerç de Barcelona i del Departament d'Economia i Coneixement es poden consultar els informes dels últims anys.

³ Central de Balances del Banco de España (2013): «*Central de Balances. Resultados anuales de las empresas no financieras 2012*», Banco de España, Madrid.

⁴ A més de les 2.363 empreses, hi ha 90 empreses del sector d'energia que només s'han considerat en l'apartat 3.1 per la seva sobre representació.

exactament amb els seus homòlegs d'edicions anteriors. A l'apartat 2 s'analitza la situació economicofinancera de l'empresa catalana durant els anys 2012 i 2013, el primer a partir de la informació provinent de la base de dades anual i el segon a partir de la trimestral. La informació de la base anual permet, també, estudiar les tendències observades en les principals partides i ràtios fins l'any 2012. Tal i com ja s'ha indicat, per elaborar aquest apartat les 90 empreses del sector de l'energia s'han exclòs tant de la base trimestral com de l'anual, per la seva sobre representació. El quadre 1 mostra la composició de la mostra de 2.363 empreses privades catalanes de la base de dades anual.

Quadre VIII.1

Abast de la mostra
(Exercici 2012)

Dimensió	Empreses		Personal		Valor afegit brut c.f.	
	Nombre	%	Nombre	%	Milers d'euros	%
Petites	1.323	56,0	27.306	6,9	1.260.567	5,9
Mitjanes	750	31,7	69.389	17,5	4.240.367	20,0
Grans	290	12,3	299.131	75,6	15.703.718	74,1
Total	2.363	100,0	395.826	100,0	21.204.652	100,0

Valors absoluts de totes les empreses de la mostra.

Cal tindre en compte que l'anàlisi es refereix a empreses operatives en els anys 2012 i 2013. Per tant, no té en compte les empreses que han tancat. D'acord amb les dades d'IDESCAT, el nombre d'empreses amb establiment a Catalunya que han desaparegut al llarg dels darrers anys es significatiu, especialment en l'indústria:

	2007	2011	2012	2013	Variació 2007-2013 %
Nombre d'empreses per sector					
Indústria	50.114	42.584	41.152	38.962	-22,25
Construcció	90.857	91.087	86.094	78.180	-13,95
Serveis	480.420	478.080	474.915	473.487	-1,44
Total	621.391	611.751	602.161	590.629	-4,95

Font: IDESCAT

Per dimensions, on ha disminuït més el nombre d'empreses és en els segments d'empreses mitjanes i grans:

	2007	2011	2012	2013	Variació 2007-2013 %
Nombre de treballadors de l'empresa					
Menys de 50 treballadors	613.058	604.051	594.630	583.344	-4,84
Més de 50 i menys de 199 treballadors	5.993	5.511	5.387	5.148	-14,09
Més de 200 treballadors	2.340	2.189	2.144	2.137	-8,67
Total	621.391	611.751	602.161	590.629	-4,95

Font: IDESCAT

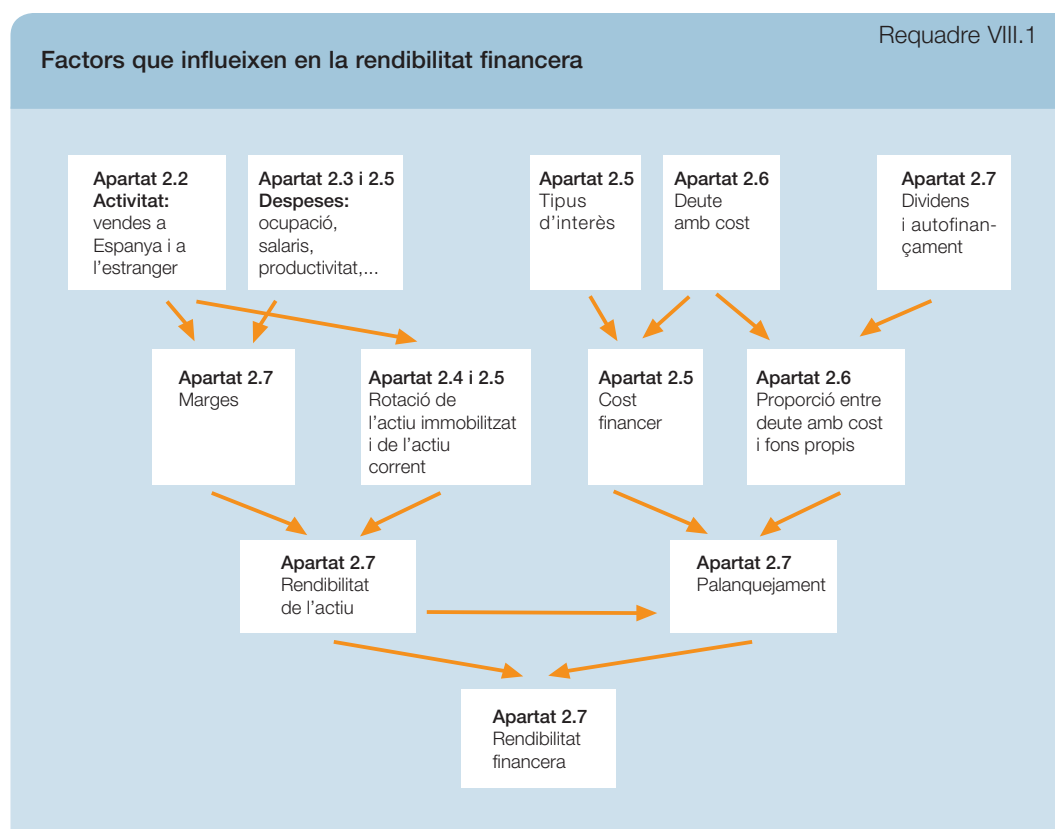
A l'apartat 3 s'analitzen els resultats i la situació econòmicofinancera de les empreses catalanes desagregant la mostra de la base anual per sectors i dimensions. En el mateix apartat també es compara l'empresa catalana amb la resta de les empreses espanyoles.

2. Anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes

2.1. Introducció

Durant l'any 2013 l'entorn econòmic en el que es mouen les empreses catalanes ha tingut una inflexió. Segons l'Idescat, el PIB ha caigut un 0,5% l'any 2013, menys que l'1,3% que va caure l'any 2012. En el 2012 l'economia es va veure molt afectada per les mesures de reducció de despesa i inversió de les administracions públiques, així com pels augments d'impostos. En canvi, en el 2013 hi ha hagut un canvi de tendència motivat essencialment per la millora dels mercats financers, amb reduccions significatives de la prima de risc, i també l'important augment de les inversions estrangeres. Altres aspectes que han estat molt beneficiosos per a l'economia han estat el manteniment de les exportacions i l'augment del turisme.

Aquest entorn econòmic ha de tindre el seu reflex en els comptes de les empreses. Per tal de comprovar-ho, aquest informe d'anàlisi econòmicofinancera de les empreses catalanes s'inicia amb l'anàlisi de l'activitat i la generació de valor afegit. Posteriorment, es descriu l'ocupació de l'empresa catalana. A continuació, s'estudia la inversió en actius immobilitzats i actius corrents.

Després s'analitza el cost dels factors, i la productivitat. Seguidament, s'estudia l'estructura financera. Els apartats finals es dediquen a l'anàlisi dels resultats i la rendibilitat.

Com es visualitza al requadre VIII.1, l'anàlisi està estructurada en diferents etapes que permeten comprovar els inductors de l'evolució de la rendibilitat financera, que és un dels principals objectius de les empreses. A cada variable del requadre s'indica l'apartat en el que es tracta en aquest informe.

DESCRIPCIÓ DE LES BASES DE DADES UTILITZADES

Requadre VIII.2

La informació que contenen les bases de dades utilitzades és fonamentalment economicofinancera i prové de l'agregació dels qüestionaris trimestral i anual tramesos al Banc d'Espanya per empreses no financeres de diferents localitzacions, dimensions i sectors d'activitat. El qüestionari trimestral (balanç i compte de resultats) és més senzill que l'annual. Cada trimestre, les empreses responen el qüestionari del trimestre corrent i el de l'any anterior. Això permet que el càlcul dels percentatges de variació es basi en les mateixes mostres d'empreses. A la base de dades trimestral, les ràtios i els percentatges anuals són una mitjana ponderada, segons el nombre d'empreses o el volum d'activitat, dels quatre trimestres. La base anual permet fer una anàlisi més detallada de la situació economicofinancera de les empreses privades catalanes per a l'exercici 2012 i els anteriors.

Per a cada any es disposa dels estats comptables del període corrent i de l'immediatament anterior, el que permet calcular els percentatges de variació a partir de les mateixes mostres d'empreses. Ara bé, quan es comparen ràtios o percentatges de dues bases diferents (2012-2011 amb 2011-2010, per exemple), cal tenir en compte que les mostres respectives també ho són i que, en conseqüència, les diferències

observades es poden deure tant al canvi de mostra com al canvi de tendència.

Tant a la base trimestral com a l'annual, per als agregats principals es disposa d'una estimació del valor de l'actiu immobilitzat a preus corrents. Això comporta, d'una banda, introduir a l'actiu una partida d'ajust de preus que afecta principalment l'immobilitzat material i, de l'altra, aplicar al passiu i patrimoni net un ajust pel mateix import en els fons propis. L'ús dels valors corrents en lloc dels comptables té uns avantatges clars, com ara evitar el trencament en les tendències que es produeix en els exercicis en què hi ha actualitzacions.

Des del nostre punt de vista, però, l'avantatge principal és que soluciona el càlcul de les ràtios en què al numerador hi ha una partida d'un estat de fluxos (resultats, per exemple), i al denominador, una partida del balanç. Si en valorar la segona s'utilitzen criteris comptables, com és habitual, el numerador i el denominador estan en bases monetàries diferents: el primer, a preus corrents, i el segon, a preus històrics. Si el denominador es valora a preus corrents, s'obté una estimació més precisa d'aquestes ràtios, ja que els dos elements del quocient estan en la mateixa base monetària.

2.2. Activitat i valor afegit

En aquest apartat s'analitza l'evolució de l'activitat, les vendes, les compres i la creació de valor afegit.

L'activitat va disminuir l'any 2012 ja que el valor de la producció⁵ va caure un -2,1%. També va caure el valor afegit brut al cost dels factors⁶ un (-1,9%). Per tant, en el 2012, les empreses varen perdre activitat i també marge.

⁵ El valor de la producció mesura l'import dels béns i serveis produïts per l'empresa durant l'exercici. Es defineix com el volum de negoci, més o menys les variacions de les existències de productes acabats, els treballs en curs i els béns i serveis comprats per a la venda, menys les compres de béns i serveis per a la venda, més la producció immobilitzada.

⁶ El valor afegit al cost dels factors es calcula com la diferència entre el valor de la producció i les despeses d'explotació (compres de matèries primeres, altres aprovisionaments i despeses en serveis exteriors), deduint els impostos lligats a la producció i sumant les subvencions a l'explotació.

L'any 2013, les dades de la base trimestral indiquen que el percentatge de variació del valor de la producció ha estat positiu (+0,6%), però el valor afegit brut ha continuat disminuint (-1,6%) i les compres han augmentat més (1,8%) que el valor de la producció (quadre VIII.2). Per tant, les empreses han tingut més activitat però amb menys marge. Això comporta que les empreses han perdut capacitat per generar riquesa al treballar amb menys valor afegit.

Quadre VIII.2

Activitat i valor afegit (En % de variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)						
	Base anual				Base trimestral*	
	2009	2010	2011	2012	2012	2013
Nombre d'empreses	2.413	2.691	2.807	2.363	151	139
Activitat i valor afegit						
Valor de la producció i subvencions	-14,8	4,8	1,9	-2,1	3,7	0,6
Compres i consums intermedis	-17,1	6,2	3,6	-2,2	6,6	1,8
Valor afegit brut al cost de factors	-9,9	2,0	-1,4	-1,9	-2,1	-1,6
Distribució geogràfica de l'activitat						
Vendes totals	-13,7	4,8	1,8	-1,4	2,7	2,1
Vendes a Espanya	-14,5	1,6	-1,8	-6,1	-9,3	-0,1
Vendes a l'estranger	-11,0	16,8	13,7	12,5	23,8	5,2
Compres totals	-20,7	12,5	5,9	-1,6	4,2	3,4
Compres a Espanya	-22,6	11,0	5,6	-1,8	9,0	4,1
Compres a l'estranger	-17,3	15,1	6,5	-1,4	-1,0	2,7

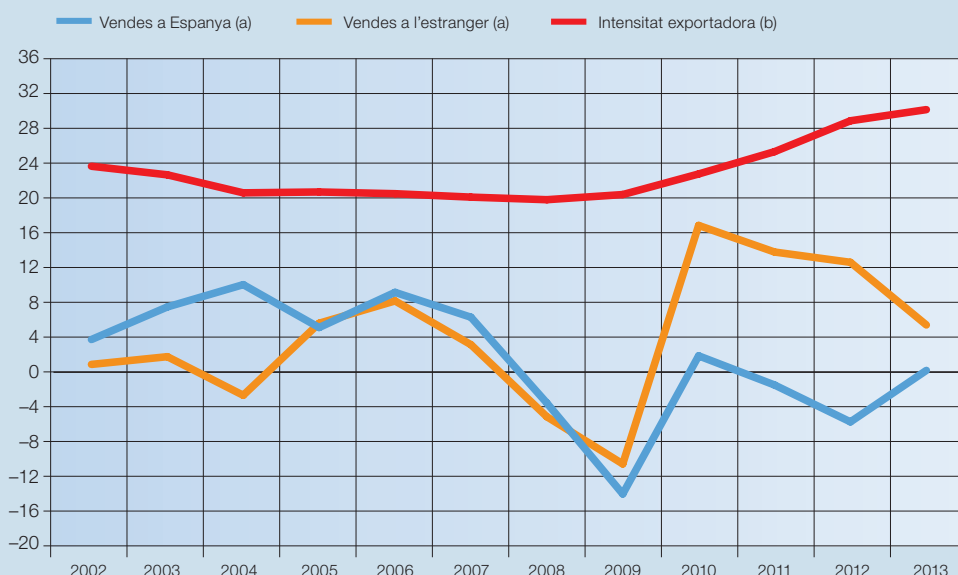
(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

L'any 2012, les vendes totals varen caure un -1,4% i, en canvi, el 2013 han augmentat el 2,1%. Això és el resultat d'un increment important de les vendes a l'estranger que han compensat la reducció de les vendes a Espanya (gràfic VIII.1). Per tant, a l'igual que en anys anteriors, l'activitat exportadora ha sigut la que ha fet possible que les vendes totals no s'hagin enfonsat. Això es pot visualitzar amb l'increment continuat de la intensitat exportadora, que mesura el pes de les vendes a l'estranger sobre les vendes totals.

Tornant al quadre 2, l'any 2012 va continuar millorant la balança comercial amb l'estranger. Les exportacions varen créixer (+12,5%) mentre les importacions varen caure (-1,4%)⁷. Les dades de la mostra trimestral de 2013, reflecteixen un increment de les importacions (+2,7%) mentre les exportacions varen seguir augmentant (+5,2%), encara que menys que en els anys anteriors. Això és conseqüència del dinamisme exportador i de que els països als que Catalunya exporta s'estan recuperant més ràpidament de la crisi. El resultat fa reduir el dèficit exterior. Aquest dèficit és precisament un dels principals desequilibris que ha tingut el patró de creixement de l'economia catalana, a l'igual que l'espanyola. La fortalesa de les exportacions ha permès millorar molt en aquest aspecte, ja que Catalunya és una de les regions europees on més han augmentat les

⁷ L'evolució de les exportacions que es desprèn de les dades de la Central de Balanços del Banc d'Espanya es diferent de la que s'inclou a les estadístiques de comerç exterior de la comptabilitat nacional, ja que les primeres es basen només en les empreses que han enviat la seva informació comptable a la CBBE.

Vendes i intensitat exportadora

(a) % de variació anual.

(b) Vendes a l'estranger sobre vendes totals.

Nota: en tots els gràfics, la dada corresponent al 2013 s'ha estimat a partir de la base trimestral.

exportacions des de que va començar la crisi l'any 2008. Això explica que, conjuntament amb el turisme i la inversió estrangera, estiguem sortint millor de la crisi que la resta de l'Estat Espanyol. Quan en un país hi ha caiguda del consum i de la inversió, la diversificació geogràfica de les vendes és la taula de salvació. D'aquesta manera es pot superar el risc que suposa concentrar-se en un àmbit geogràfic limitat. L'any 2013 les exportacions catalanes varen sumar 58.359 milions d'euros el que representa més del 26% de les exportacions totals d'Espanya. Aquesta internacionalització és la millor porta de sortida de la crisi.

A partir de 2011, per primer cop en la història, les vendes de béns de les empreses catalanes a Espanya (sense incloure Catalunya) ja varen ser menors que les vendes fora d'Espanya. D'acord amb dades de CEPREDE referides a 2013, els béns produïts a Catalunya han tingut la següent distribució:

Vendes de béns de les empreses catalanes. 2013

(En milions d'euros i en %)

Catalunya	32.262 (23,94%)
Resta d'Espanya	44.091 (32,72%)
Estranger	58.359 (43,33%)
Vendes de béns d'empreses catalanes	134.712 (100%)

Font: Centro de Predicciones Económicas, 2014

Per tant, el primer mercat de Catalunya està fora d'Espanya. Això ha canviat molt en els darrers anys ja que el 2007, abans de començar la crisi, les vendes de les empreses catalanes a la resta d'Espanya eren molt superiors a les exportacions a la resta del món.

En resum, els nivells d'activitat i vendes que varen tindre una evolució negativa en el 2012, han tornat a augmentar en el 2013, sobretot per la bona marxa de les exportacions que han compensat la caiguda del mercat interior. Aquest bon comportament de les exportacions ha contribuït a que segueixi millorant la balança comercial. La part negativa és que les empreses han perdut capacitat de generació de riquesa per la caiguda del valor afegit, ja que les compres i consums intermedis han augmentat més que la producció l'any 2013.

2.3. Ocupació

A continuació, s'analitza l'ocupació de les empreses catalanes incidint en la proporció entre contractació fixa i temporal.

L'any 2012, l'ocupació va seguir decreixent (-1,6%), essent el col·lectiu dels treballadors no fixos el que va disminuir més (quadre VIII.3). La base trimestral de 2013 també reflexa un decreixement de l'ocupació (-2,6%), sobretot en el col·lectiu dels treballadors no fixos que es varen reduir en un -14,6%, fet que és indicatiu de que amb la recessió moltes empreses han optat per disminuir els contractes temporals. Però el nombre de treballadors fixos també va disminuir el 2013, en un 1,2%.

Ocupació (En % de variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)		Base anual				Base trimestral*	
		2009	2010	2011	2012	2012	2013
Nombre mitjà de treballadors		-7,3	0,2	-1,3	-1,6	-0,2	-2,6
Nombre mitjà de treballadors fixos		-4,0	0,2	-1,3	-1,1	0,9	-1,2
Nombre mitjà de treballadors no fixos		-18,2	-0,1	-0,9	-3,3	-8,7	-14,6

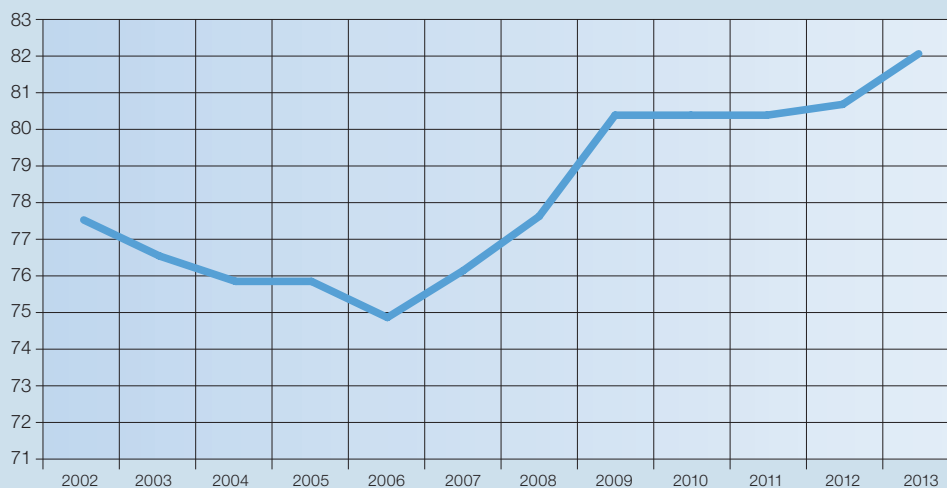
(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Pel que fa a l'evolució de l'estructura de l'ocupació a l'empresa catalana, des de l'any 2007 el pes de l'ocupació fixa en el total ha anat augmentant. Així, en el període 2006-2013 la proporció d'ocupació fixa sobre el total ha augmentat en 7 punts percentuals, fins assolir el 82% (gràfic VIII.2).

Ocupació fixa sobre la total

Gràfic VIII.2

(En %)

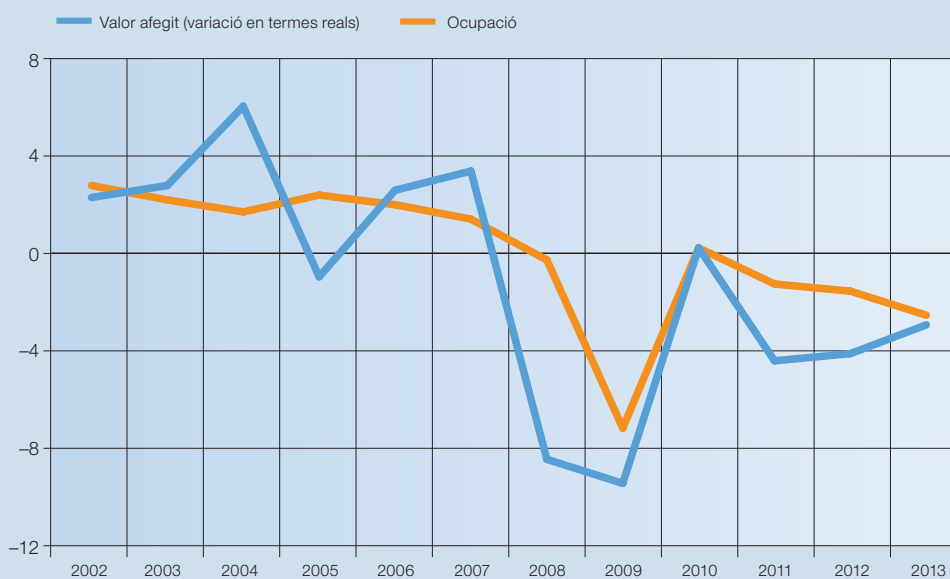
Com es visualitza al gràfic VIII.3, el 2013 el valor afegit ha tornat a caure, tot i que menys que el 2012.

En resum, els anys 2012 i 2013 ha continuat la reducció del nombre de treballadors, que ha afectat més als treballadors no fixes. Aquesta és una de les conseqüències més negatives de la crisi econòmica. I, tot i la reducció del nombre de treballadors, el valor afegit ha seguit disminuint.

Valor afegit i ocupació

Gràfic VIII.3

(En % de variació interanual)

2.4. Inversió

En aquest apartat s'analitza la inversió realitzada per les empreses catalanes, distingint entre actiu immobilitzat i actiu corrent.

Requadre VIII.3

DEFINICIÓ DE CONCEPTES DE ROTACIÓ I D'INVERSIÓ

Rotació dels actius: és una mesura que relaciona el valor de la producció i les partides de l'actiu d'explotació. La rotació representa el nombre de vegades que una partida d'actiu determinada es plasma en la producció o les vendes, i és un indicador d'eficiència en la gestió dels actius. Un cop garantit el funcionament operatiu i comercial de l'empresa, qualsevol increment de la rotació de l'actiu s'interpreta com una millora d'eficiència i redunda en un increment de la rendibilitat de l'actiu, sempre que el marge es mantingui constant. En alguns cassos, quan es calcula per a l'immobilitzat, s'utilitza com a numerador el valor afegit per tal de reflectir una mesura de productivitat aparent equivalent a la del factor treball. Les taxes de variació, en tot cas, es reconstrueixen a partir de les taxes de variació del numerador i el denominador de la mateixa mostra.

Inversió com a percentatge de variació del saldo a preus corrents: es calcula com la diferència entre el saldo absolut d'un actiu, valorat a preus corrents, en dos anys consecutius respecte del valor de l'actiu corresponent en el període inicial.

Inversió en actius fixes materials (FBCF): mesura el valor de les adquisicions menys les vendes d'actius fixes materials (edificis, maquinària, vehicles...). La dada que s'ofereix és la taxa de variació entre els fluxos d'inversió de l'any actual respecte de l'anterior.

Immobilitzat per ocupat: és el quocient entre el valor d'immobilitzat a preus corrents i el nombre d'ocupats. Per tant, és una mesura de dotació d'immobilitzat per ocupat que indica la intensitat del capital de l'empresa i el seu procés productiu. L'interès econòmic d'aquesta mesura rau en el grau de substitució que hi ha entre els factors de producció, capital (immobilitzat) i treball (ocupats), per la qual cosa aquesta ràtio mesura la demanda relativa dels factors. Alhora, determina els valors oferts per altres indicadors, per exemple, la rotació de l'actiu mateixa. D'altra banda, està fortament condicionada per la tecnologia productiva, ja que no totes les activitats requereixen la mateixa dotació en immobilitzat per al seu desenvolupament, i d'aquí la diferència sectorial o industrial notable en aquesta mesura.

Immobilitzat net no financer: inclou l'immobilitzat material, les inversions immobiliàries i l'immobilitzat intangible nets d'amortitzacions i deterioraments. També es denomina *actiu no corrent net no financer*.

Actiu corrent net no financer: existències, clients, altres deutors comercials i actius líquids menys proveïdors i altres creditors comercials sense cost.

Actius financers: Inversions financeres netes a llarg i a curt termini.

L'any 2012, d'acord amb les dades del quadre VIII.4, la taxa de variació de l'actiu fix material (formació bruta de capital fix) va ser negativa (-18,8%).

L'immobilitzat net (que descompta les amortitzacions i els deterioraments) real per ocupat és un indicador que reflexa l'esforç inversor de l'empresa, en relació als treballadors. Del 2010 al 2013 les taxes de variació en termes reals han estat negatives. Tenint en compte la reducció en el nombre de treballadors que s'ha indicat anteriorment, aquestes taxes de variació negatives reflecteixen que les inversions han estat menors a la suma de les amortitzacions i els deterioraments dels actius.

Per altra banda, la inversió en actius corrents també va disminuir durant el 2012 (-13,0%). I en el 2013, en canvi, va augmentar molt significativament (+92,2%).

Inversió en actius no financers

(taxes de variació, en percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2009	2010	2011	2012	2012	2013
Immobilitzat material i inversions immobiliaries	12,1	9,5	11,8	12,2	-18,6	-2,5
Actius fixes materials (FBCF)	-32,8	-21,7	5,0	-18,8	nd	nd
Actiu corrent net no financer	-3,2	-2,9	12,5	-13,0	52,5	92,2
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	4,7	-3,3	-12,6	-3,1	-18,4	0,2
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	4,3	-3,3	-22,1	-6,7	-18,4	0,2
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	5,0	-5,0	-15,3	-5,4	-20,4	-1,2
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	4,6	-5,0	-24,5	-8,9	-20,4	-1,2

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.
(nd) Dada no disponible.

Nota: actius valorats a preus corrents.

La inversió en capital de caràcter intangible s'ha mantingut per sobre del 3% entre 2007 i 2012, com es pot comprovar amb l'evolució de la ràtio de despeses en R+D sobre el valor afegit:

Despeses en R+D / Valor afegit (%)	
2007	3,0
2008	3,0
2009	3,3
2010	3,0
2011	3,3
2012	3,8

Aquesta evolució pot afectar positivament a la competitivitat futura. Els pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia sobre el valor afegit s'han reduït tant el 2011 com el 2012:

Pagaments a l'estranger per transferència de tecnologia / Valor afegit (%)	
2007	0,67
2008	0,67
2009	1,11
2010	1,18
2011	1,15
2012	0,90

En resum, les inversions en actius fixes materials i en actius corrents no financers han tingut taxes de variació negatives el 2012. Aquesta tendència ha continuat sent negativa el 2013 pel que fa als immobilitzats. Els actius corrents no financers, en canvi, han tingut una taxa de variació positiva el 2013.

2.5. Cost dels factors i productivitat

L'objectiu d'aquest apartat és analitzar l'evolució dels costos dels factors i de la productivitat de les empreses catalanes, distingint entre factor treball, actius i finançament.

Pel que fa a les despeses de personal, les taxes de variació de les despeses de personal i dels salaris per treballador varen disminuir el 2012, tant en termes nominals com en termes reals (quadre VIII.5). Per contra, les dades de la mostra de 2013 indiquen que per primer cop des de 2009, aquestes despeses han tornat a augmentar tant en termes nominals com reals.

Cost dels factors de producció (En percentatge)		Base anual				Base trimestral*	
		2009	2010	2011	2012	2012	2013
Despeses de personal (nominal) (a)	0,9	-0,1	1,7	-0,2	-1,2	2,7	
Despeses de personal (real) (a)	1,2	-1,8	-1,5	-2,5	-3,5	1,3	
Sous i salaris (nominal) (a)	1,1	0,0	1,4	-0,6	-1,1	2,7	
Sous i salaris (real) (a)	1,4	-1,8	-1,7	-2,9	-3,4	1,2	
Cost nominal del finançament	3,5	3,3	3,6	3,9	3,3	3,7	
Cost real del finançament	3,8	1,4	0,4	1,5	0,9	2,3	

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En aquesta base no hi ha detall de sous i salaris.
(a) Taxa de variació anual de la ràtio.
Nota: les despeses de personal i els salaris són per treballador.

En els exercicis 2012 i 2013 va continuar disminuint el valor afegit per treballador –el quocient entre el valor afegit en termes reals i el nombre de treballadors (gràfic VIII.4).

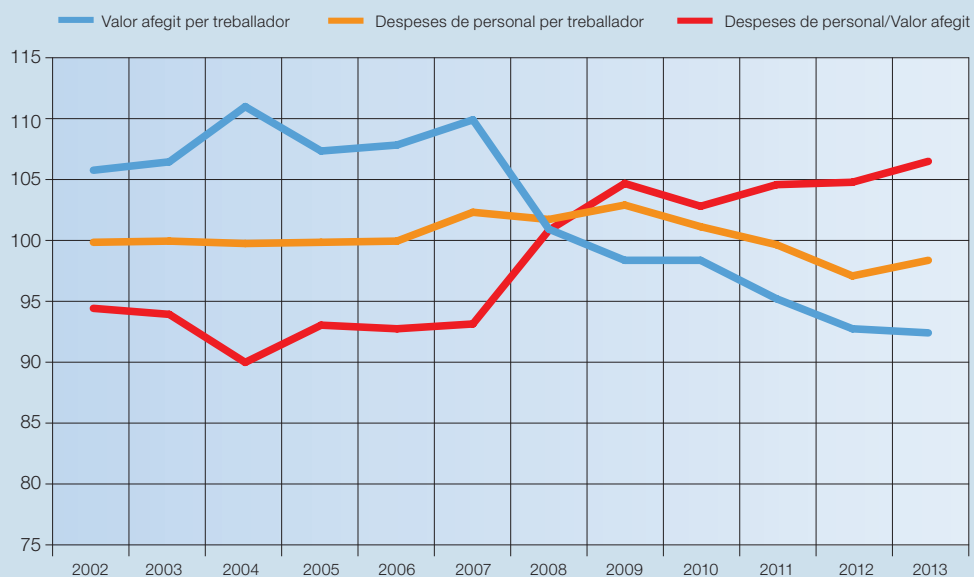
Continuant amb el gràfic VIII.4, les despeses de personal sobre el valor afegit varen augmentar tant el 2012 com el 2013. Aquestes despeses de personal sobre valor afegit informen del cost laboral unitari, per la diferència entre les taxes de variació del cost laboral per ocupat i de la productivitat. Per tant, el 2013 hi ha hagut un augment de les despeses de personal per treballador acompanyades d'una reducció del valor afegit per treballador.

El gràfic VIII.5 mostra el comportament dels components de la productivitat laboral i el cost per ocupat per períodes. Durant el període 2003/2007 el valor afegit va augmentar a una taxa mitjana anual del +2,8% en termes reals, taxa que és negativa (-5,2%) en el període 2007/2011. El 2012 la taxa de variació va continuar sent negatiu (-4,2%), a l'igual que l'any 2013, segons la base trimestral (-3,0%⁸). Aquesta informació es pot contrastar amb la del quadre 8, més endavant, on es pot apreciar el 2012 la reducció tant de les despeses de personal (-1,8%) com del valor afegit (-1,9%). El 2013, es va seguir reduint el valor afegit tot i la estabilització de les despeses de personal.

⁸ Les taxes de variació del valor afegit del gràfic VIII.5 no coincideixen amb les del quadre VIII.8, perquè les del gràfic VIII.5 són en termes reals. En canvi, les del quadre 8 són del compte de pèrdues i guanys i, per tant, són dades comptables.

Cost laboral i productivitat

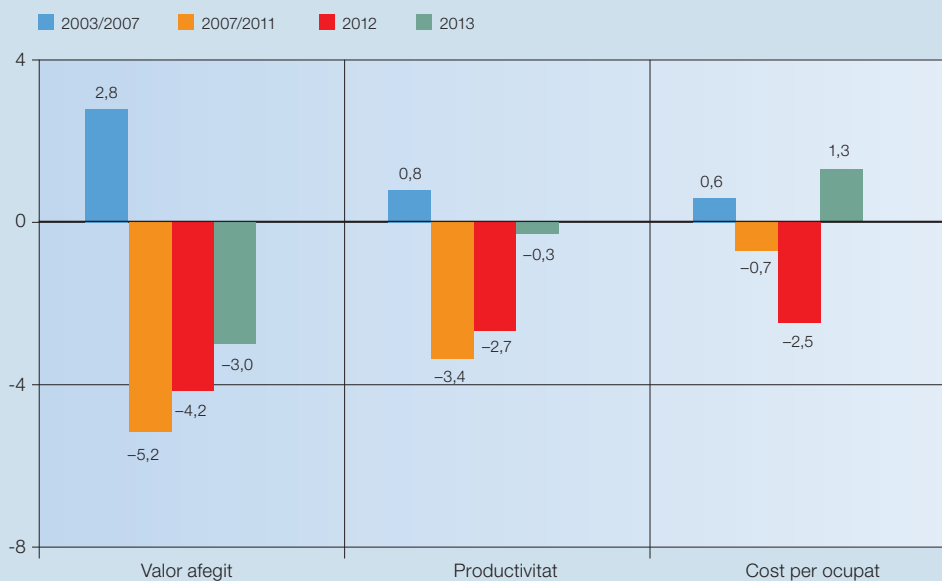
(Índex 2000=100 i unitats monetàries constants)

Les dades del gràfic VIII.5 mostren que els darrers anys (2012 i 2013) ha caigut la productivitat laboral. El 2012, la disminució del cost per ocupat no va poder compensar la caiguda més important del valor afegit. El 2013, la productivitat va seguir caient encara que menys. De tota manera, si

Activitat, cost laboral i productivitat

(Mitjana anual dels % de variació en termes reals)

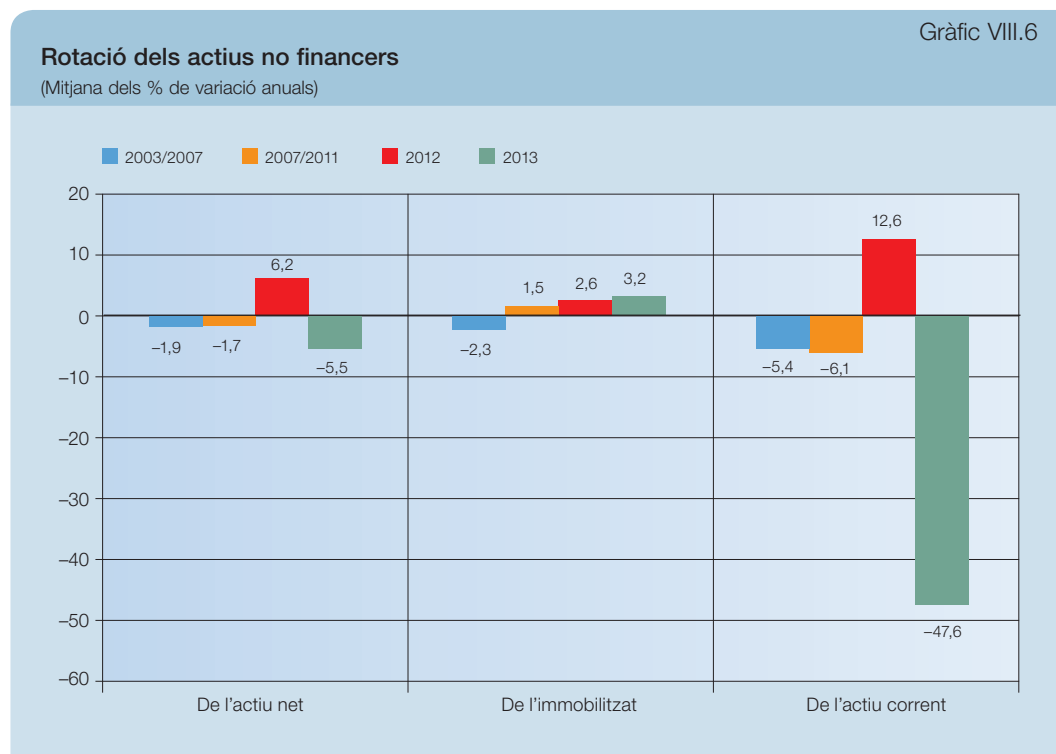

calculem la productivitat⁹ considerant la producció (que ha augmentat com ja s'ha indicat) i no el valor afegit (que s'ha reduït), obtindríem un resultat molt diferent i diríem que la productivitat laboral ha augmentat. O sigui que la reducció de la productivitat és conseqüència de la caiguda del valor afegit amb el que han treballat les empreses.

En relació amb el finançament, en el quadre VIII.5 es pot visualitzar que el cost real va augmentar l'any 2012 (1,5%) per sobre del percentatge de l'any anterior (0,4%) i que en el 2013 encara ha augmentat més (2,3%).

La productivitat de la inversió es pot avaluar mitjançant la rotació: com major és la rotació de la inversió, major és la seva eficiència i, per tant, la seva contribució a la generació de valor.

D'acord amb les dades del gràfic VIII.6, la rotació de l'actiu net que havia augmentat l'any 2012, ha tornat a disminuir el 2013 ja que la millora de la rotació de l'immobilitzat no ha compensat l'empitjorament molt important de la rotació de l'actiu corrent. Per tant, les empreses han perdut eficiència en la gestió de l'actiu.

En el quadre VIII.6 també es comprova que el 2013 la rendibilitat de l'actiu net total ha millorat per la millora dels marges que han compensat la reducció de la rotació. En canvi, en el mateix quadre s'observa que si només es considera l'actiu net no financer, la base trimestral mostra que en el 2013 hi ha hagut una reducció de la rendibilitat de l'actiu per l'empitjorament del marge i de la rotació.

⁹ La productivitat del factor treball compara l'output obtingut en relació als inputs emprats i es pot calcular de diferents maneres. Com a output es pot considerar els ingressos, la producció o el valor afegit. Com a inputs es pot considerar, entre d'altres, el nombre de treballadors, les hores treballades o el cost salarial.

Rendibilitat, marge i rotació

(En percentatge)

	2010	Base anual		Base trimestral*		
		2011	2011	2012	2012	2013
Rendibilitat ordinària de l'actiu net	4,2	4,5	5,6	5,0	5,8	6,2
Marge	7,6	8,7	9,9	8,6	18,8	20,2
Rotació	0,55	0,52	0,57	0,58	0,31	0,31
Rendibilitat de l'actiu net no financer	2,8	3,1	4,7	3,0	6,8	5,9
Marge	2,9	3,0	4,1	2,5	6,5	6,1
Rotació	0,97	1,03	1,14	1,21	1,03	0,98

(*) Mitjana ponderada de les ràtios trimestrals. En la base trimestral l'estructura de marge i rotació és diferent degut al predomini d'empreses grans.

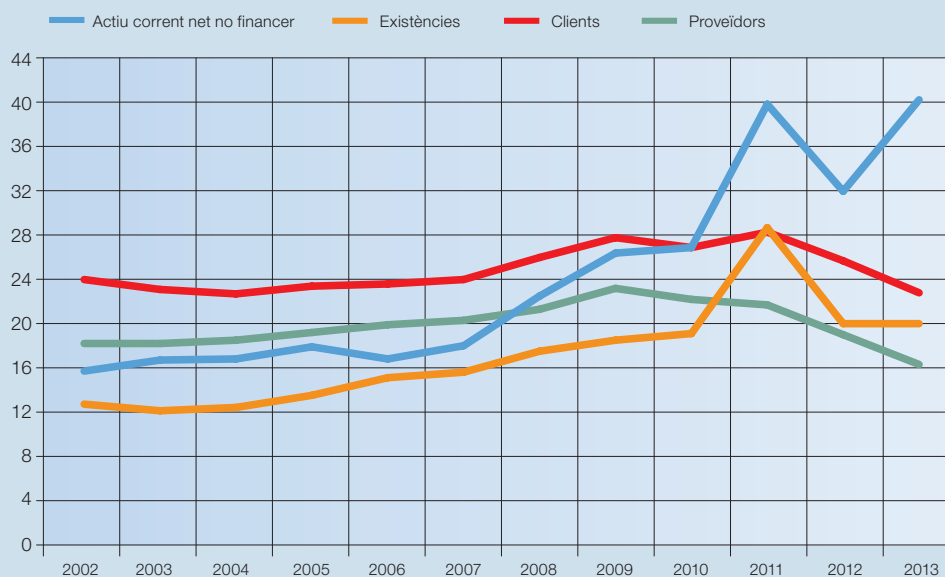
Nota: calculats sobre actius / passius valorats a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

L'actiu corrent net en el model de balanç de situació de la CBBE inclou els clients, existències i proveïdors (amb signe negatiu). El gràfic VIII.7 permet veure l'evolució de cada un d'aquests elements sobre el valor de la producció. El 2013, s'observa un augment del pes de l'actiu corrent net, motivat sobretot per l'estabilització dels estocs i una reducció més important en els proveïdors que en els clients.

Ràtios sobre valor de la producció

(En percentatge)

Nota: el numerador és igual al valor mitjà de la corresponent partida d'actiu o passiu.

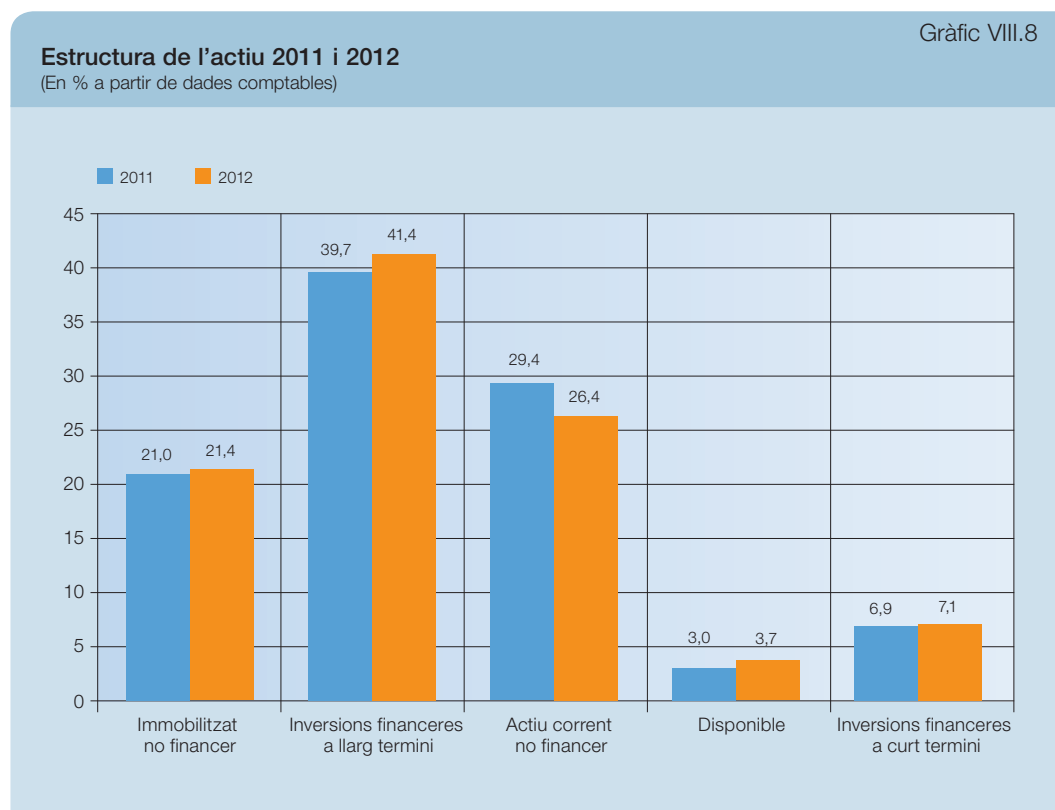
En resum, el 2013 les dades de productivitat dels diferents factors (treball, actius finançament) han evolucionat de manera negativa. La productivitat del treball ha disminuït per l'augment de les despeses de personal per treballador i la reducció del valor afegit per treballador. Per altra banda,

ha empitjorat la productivitat de l'actiu, com a conseqüència de la menor rotació de l'actiu corrent net. Els costos reals del finançament que havien disminuït el 2010 i 2011, varen augmentar els anys 2012 i 2013.

2.6. Estructura financera

En aquest apartat s'analitza l'estructura financera que és la resultant de les polítiques de captació de recursos per finançar la inversió i de materialització d'aquests recursos en diferents actius. De la seva anàlisi es poden derivar conclusions sobre la gestió dels recursos financers que permeten una visió més complerta de la política d'inversió i finançament de les empreses.

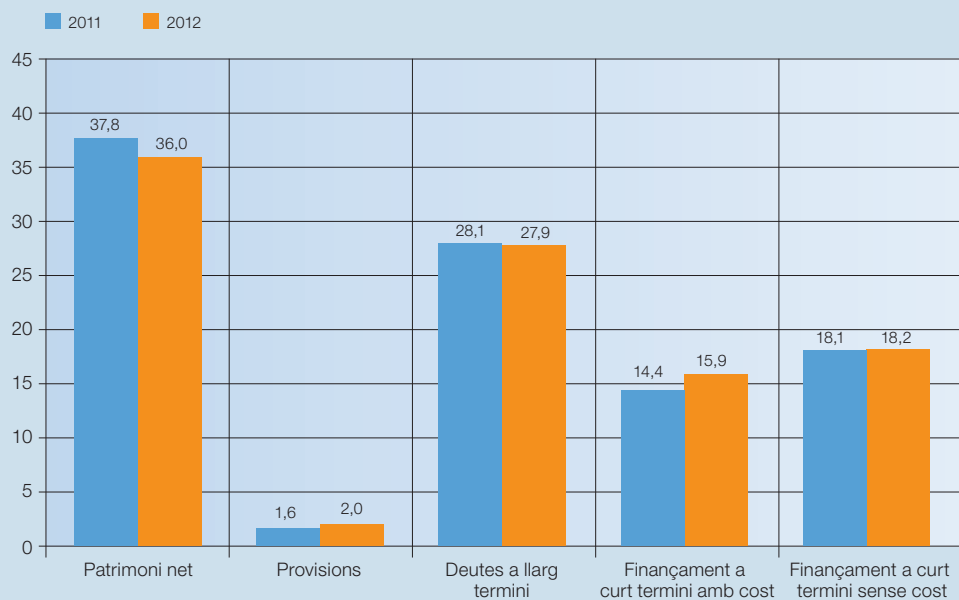
L'estructura de l'actiu mostra que l'any 2012 es va produir un increment significatiu del pes de les inversions financeres a llarg termini i també de l'immobilitzat no financer (gràfic VIII.8). En l'actiu corrent ha augmentat el pes tant del disponible com de les inversions financeres a curt termini. Tots aquests augments s'han compensat amb una reducció del pes de l'actiu corrent no financer.

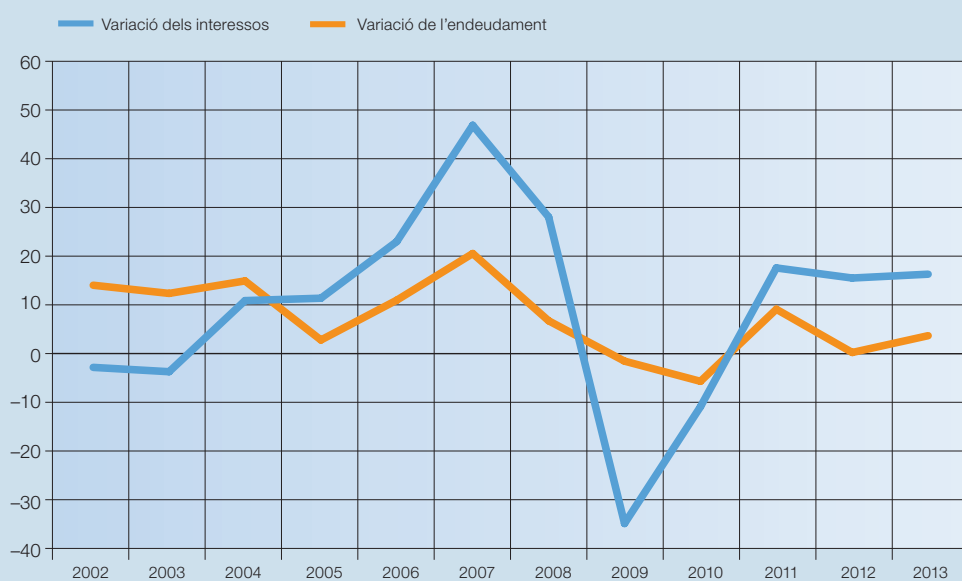
El gràfic VIII.9 permet constatar una reducció del pes relatiu dels fons propis, que han baixat el 2012 fins el 36,0% del total del finançament. També es produeix una reconversió dels deutes, augmentant el pes dels deutes a curt termini i disminuint el pes dels deutes a llarg termini. Per tant, el 2012 l'estructura del finançament s'ha afeblit reduint els recursos permanents (patrimoni net i deutes a llarg). En el gràfic VIII.10 es comprova que l'endeutament ha augmentat el 2013, i també els interessos; i en el quadre VIII.7, es pot comprovar l'increment del passiu remunerat sobre el passiu aquest any.

Estructura del passiu 2011 i 2012

(En % a partir de dades comptables)

Endeutament i interessos

(En % variació anual)

Estructura del passiu remunerat

(En percentatge)

	Base anual				Base trimestral*	
	2010	2011	2011	2012	2012	2013
Passiu remunerat / Passiu	79,9	81,4	81,3	80,7	84,3	85,2
Patrimoni net (a)	48,7	47,8	50,4	48,0	55,1	53,8
Finançament amb cost (a)	51,3	52,2	49,6	52,0	44,9	46,2
Finançament a llarg termini amb cost (a)	33,4	34,0	32,8	33,1	36,5	35,8
Finançament a curt termini amb cost (a)	18,0	18,2	16,8	18,9	8,4	10,5

(a) sobre passiu remunerat.

Nota: patrimoni net valorat a preus corrents.

Nota: les dades corresponents als dos anys de cada parella corresponen a la mateixa mostra d'empreses.

En resum, el 2012 hi va haver un increment significatiu del pes de l'immobilitzat compensat amb una reducció del pes de l'actiu corrent net no financer. En el finançament va perdre pes el patrimoni net i, en canvi, va augmentat el finançament amb cost. Per tant, l'estratègia de desendeutament que s'havia seguit del 2007 al 2010 s'ha invertit, i el 2013 l'endeutament i els interessos han tornat a augmentar. Això pot ser conseqüència d'una relaxació de les restriccions de crèdit que han vingut practicant les entitats financeres des de l'inici de la crisi financera el 2008.

2.7. Resultats i creació de riquesa

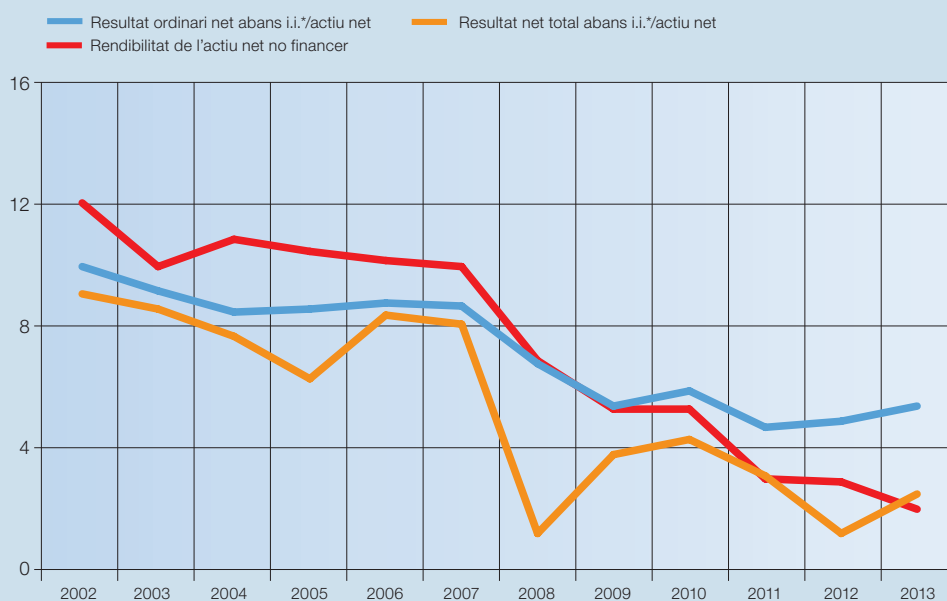
En aquest apartat s'analitzen la rendibilitat dels actius i dels fons propis, així com els components principals que condicionen la seva evolució. Un dels objectius principals de qualsevol empresa, fins i tot en el cas de les organitzacions sense afany de lucre, és generar riquesa financera per tal de poder créixer i retribuir adequadament a totes les parts interessades (socis, treballadors, proveïdors, comunitat...).

La rendibilitat de l'empresa mesura la seva capacitat de generació de beneficis en relació amb la inversió i, per tant, és un indicador del benefici generat a partir dels recursos disponibles. El gràfic VIII.11 presenta l'evolució de la rendibilitat ordinària de l'actiu des de 2002, a partir del resultat ordinari net i del resultat net total. Es comprova que el 2013 han millorat els resultats abans d'interessos i impostos (tant el resultat ordinari com el resultat net) sobre l'actiu net. L'explicació està en que l'any 2013 les empreses han tingut menys despeses relacionades amb deterioraments d'actius i amb indemnitzacions al personal. La bona evolució d'aquests conceptes ha compensat la caiguda del valor afegit i de la rotació dels actius.

En el quadre VIII.8 es pot comprovar que el 2013 ha augmentat el resultat net després d'impostos (+142,1%) per la millor evolució dels ingressos financers, i també dels deterioraments d'actius i indemnitzacions al personal que han compensat la caiguda del valor afegit brut i l'augment dels interessos del finançament rebut.

Rendiment de l'actiu

(En %)

*i.i.: interessos i impostos.
 Nota: L'actiu net mitjà està valorat a preus corrents.

El quadre VIII.9 mostra l'augment en el 2013 de la rendibilitat del patrimoni net (rendibilitat financera). Això es conseqüència, sobretot de que la rendibilitat econòmica (resultat ordinari abans d'interessos i impostos sobre l'actiu net) de l'empresa catalana ha augmentat:

$$\text{Rendibilitat econòmica} = \frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Actiu net}}$$

I aquesta ràtio es pot segregar en els components de marge i rotació:

$$\underbrace{\frac{\text{Resultat ordinari abans d'interessos i impostos}}{\text{Valor de la producció}}}_{\text{Marge}} \times \underbrace{\frac{\text{Valor de la producció}}{\text{Actiu net}}}_{\text{Rotació}}$$

La rendibilitat econòmica, tal com es pot veure en el requadre 4, és un dels principals determinants de la rendibilitat financera. Com ja s'ha indicat anteriorment, el 2013 la rotació de l'actiu ha empitjorat (gràfic VIII.6), però el resultat net ha augmentat (quadre VIII.8) i, en conjunt, el rendiment dels actius ha millorat (rendibilitat econòmica). Com ja s'ha indicat, la millora del rendiment dels actius és conseqüència de les menors despeses per deterioraments d'actius i indemnitzacions. Això pot vindre explicat pel fet que les empreses ja varen fer importants regularitzacions d'actius i plantilles en l'any 2012 i anteriors i, per tant, en el 2013 ja no tenen tantes despeses per aquests conceptes.

La millora del rendiment dels actius, tot i la reducció del palanquejament que segueix sent positiu explica l'augment de la rendibilitat del patrimoni net (quadre VIII.9).

Quadre VIII.8

Resultats

(% de variació respecte a les mateixes empreses de l'any anterior)

	2009	Base anual				Base trimestral*	
		2010	2011	2012	2012	2013	
Nombre d'empreses	2.413	2.691	2.807	2.363	151	139	
Valor afegit brut al cost de factors	-9,9	2,0	-1,4	-1,9	-2,1	-1,6	
Despeses de personal	-6,4	0,1	0,4	-1,8	-1,4	0,0	
Amortitzacions i provisions d'exploració	-5,2	1,9	-8,8	25,9	13,6	-1,3	
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	-27,1	11,4	5,4	-41,0	-25,4	-6,8	
Ingressos financers	-18,8	-7,1	21,7	17,9	-24,2	9,8	
Altres despeses financeres	-22,2	21,7	16,1	39,5	66,8	-47,7	
Interessos del finançament rebut	-35,4	-11,0	16,8	4,6	-1,1	16,1	
RESULTAT ORDINARI NET	-16,0	10,3	11,1	-28,0	-32,7	5,8	
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	ns	12,5	-67,1	-271,0	-53,7	32,7	
RESULTAT NET (després d'impostos)	ns	27,0	-29,7	-349,6	-79,6	142,1	
Resultat net més amortitzacions i provisions	153,1	8,2	-10,3	-54,4	-51,9	52,5	
Proposta de distribució de dividendes	-17,2	-23,8	27,3	110,6	nd	nd	
Beneficis no distribuïts	70,1	69,4	-45,9	-747,6	nd	nd	
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial							
Interessos del finançament rebut	-35,8	-11,5	17,4	15,3	-1,1	16,1	
RESULTAT ORDINARI NET	-15,2	28,1	16,3	-27,2	-32,7	5,8	
Resultat ordinari net més interessos	-22,9	14,7	16,7	-14,4	-27,2	8,5	
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	ns	33,1	20,0	-133,2	-53,7	32,7	

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any. En aquesta base no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

(nd) Dada no disponible.

Quadre VIII.9

Rendibilitat, palanquejament i endeutament

(En percentatge)

	2009	Base anual				Base trimestral*	
		2010	2011	2012	2012	2013	
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	5,4	5,9	4,7	4,9	5,8	6,2	
Cost nominal del finançament	3,5	3,3	3,6	3,9	3,3	3,7	
Palanquejament nominal	1,9	2,7	1,0	1,0	2,5	2,5	
Palanquejament real	1,6	4,5	4,3	3,4	4,9	4,0	
Rendibilitat de l'actiu net no financer	5,3	5,3	3,0	2,9	6,8	5,9	
Rendibilitat del patrimoni net	7,1	8,3	5,8	5,9	7,8	8,4	
Ràtio d'endeutament	47,9	47,6	51,8	50,8	44,9	46,2	

i.i.*: interessos i impostos.

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

DEFINICIÓ DE CONCEPTES I RÀTIOS

Rendibilitat ordinària de l'actiu net a preus corrents (rendibilitat econòmica)

A la base anual, la rendibilitat de l'actiu net, o rendibilitat econòmica, és igual al resultat ordinari de l'exercici abans d'interessos i impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net a preus corrents. El resultat ordinari, numerador d'aquesta ràtio, és igual al resultat de l'exercici abans d'impostos i interessos menys les partides no financeres de fora de l'explotació. En excloure l'efecte d'aquestes partides (resultats per alienació, correccions valoratives i variacions del valor raonable), s'obté un coneixement més precís dels aspectes substancials de la gestió empresarial. El denominador d'aquesta ràtio és igual a la mitjana dels valors inicial i final del període de l'actiu net de proveïdors i d'altres passius sense cost. En aquest càlcul, l'immobilitzat material i Inversions immobiliàries es valora a preus corrents. A la base trimestral, la rendibilitat econòmica corresponent a cada trimestre és igual al resultat ordinari d'aquest trimestre multiplicat per quatre i dividit per l'actiu net mitjà a preus corrents. La ràtio corresponent a cada any és igual a la mitjana ponderada de les quatre ràtios trimestrals. Cada base trimestral està integrada per les dades corresponents al trimestre corrent i el mateix trimestre de l'any precedent. Això fa que en comparar les ràtios del 2012 amb les del 2011 s'estiguin comparant les ràtios corresponents a les mateixes mostres d'empreses.

Rendibilitat dels recursos propis (rendibilitat financera o rendibilitat ordinària del patrimoni net)

Aquesta ràtio és igual al resultat ordinari abans d'impostos dividit per la mitjana dels valors inicial i final dels recursos propis ajustats per la inflació. A la base trimestral, per calcular aquesta ràtio se segueix un procediment semblant al que s'ha descrit al paràgraf anterior.

Cost nominal unitari del finançament aliè

És igual al valor dels interessos del finançament rebut sobre la mitjana dels valors inicial i final de l'endeutament amb cost.

Palanquejament nominal

És igual a la diferència entre la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents i el cost nominal unitari del finançament aliè.

Palanquejament real

És igual a la rendibilitat de l'actiu net a preus corrents menys el cost real del finançament aliè. El cost real del finançament aliè és igual al nominal (interessos del finançament rebut sobre l'endeutament amb cost) deflactat per l'índex de preus corresponent. De fet, en calcular la ràtio de rendibilitat sobre valors de l'actiu a preus corrents, el numerador i el denominador estan en la mateixa base monetària i, per tant, la ràtio és real. Per aquest motiu, és aconsellable comparar-lo amb l'índex real.

Ràtio d'endeutament

És igual a la relació de saldos mitjans entre els recursos aliens amb cost i el passiu remunerat. El passiu remunerat és igual al patrimoni net ajustat per inflació més l'endeutament amb cost. El seu valor coincideix amb el de l'actiu net a preus corrents.

La relació entre aquestes ràtios es pot expressar matemàticament (mitjançant una expressió que deriva del compte de resultats) seguint la nota metodològica del Banc d'Espanya:

$R1 = \text{Rendibilitat ordinària de l'actiu net (rendibilitat econòmica)}$

$R2 = \text{Interessos sobre recursos aliens amb cost (cost del deute)}$

$R3 = \text{Rendibilitat ordinària dels recursos propis (rendibilitat financera)}$

$R4 = R1 - R2 \text{ (palanquejament)}$

$R5 = \text{Recursos aliens amb cost sobre passiu remunerat (endeutament)}$

$R6 = \text{Recursos aliens sobre patrimoni net (} R6 = R5 / (1 - R5) \text{)}$

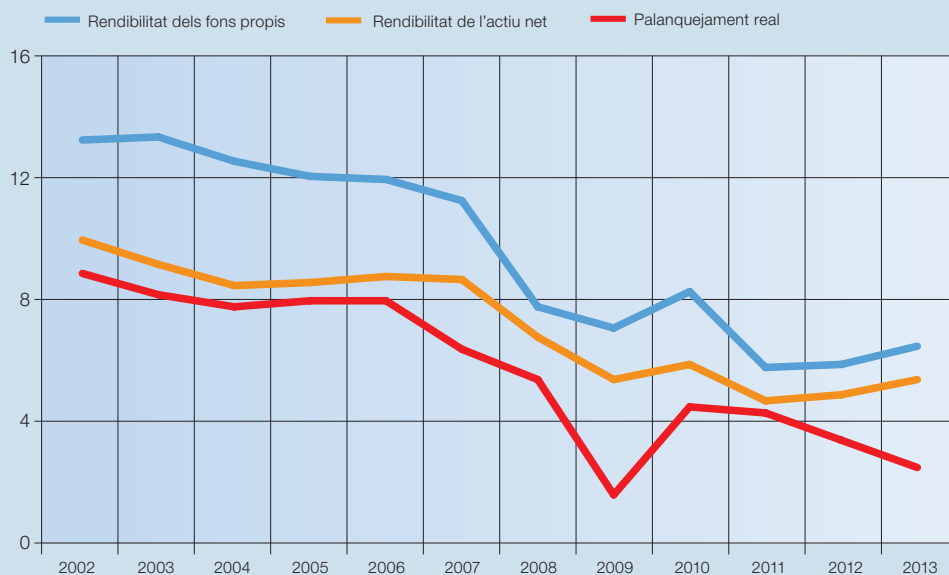
Relació entre les ràtios de resultats:

$R3 = R1 + (R1 - R2) R6$

Al gràfic VIII.12 es pot visualitzar les rendibilitats econòmica (rendibilitat de l'actiu net) i financera (rendibilitat dels fons propis) que han millorat el 2013 tot i la reducció del palanquejament que, de tota manera, segueix sent favorable. La rendibilitat dels fons propis ha passat del 5,9% del 2012 al 6,5% del 2013.

Resumint, la rendibilitat del patrimoni net ha millorat lleugerament el 2013, després de les caigudes dels anys anteriors. Entre les causes cal destacar, en primer lloc, que el palanquejament és favorable i l'ús del deute millora la rendibilitat. En segon lloc, també ha estat beneficiosa la millora del rendiment de l'actiu, conseqüència de la reducció de despeses per deteriorament i indemnitzacions al personal. En conjunt, la rendibilitat millora però segueix molt lluny dels resultats de l'any 2007, just abans que s'iniciés la crisi econòmica.

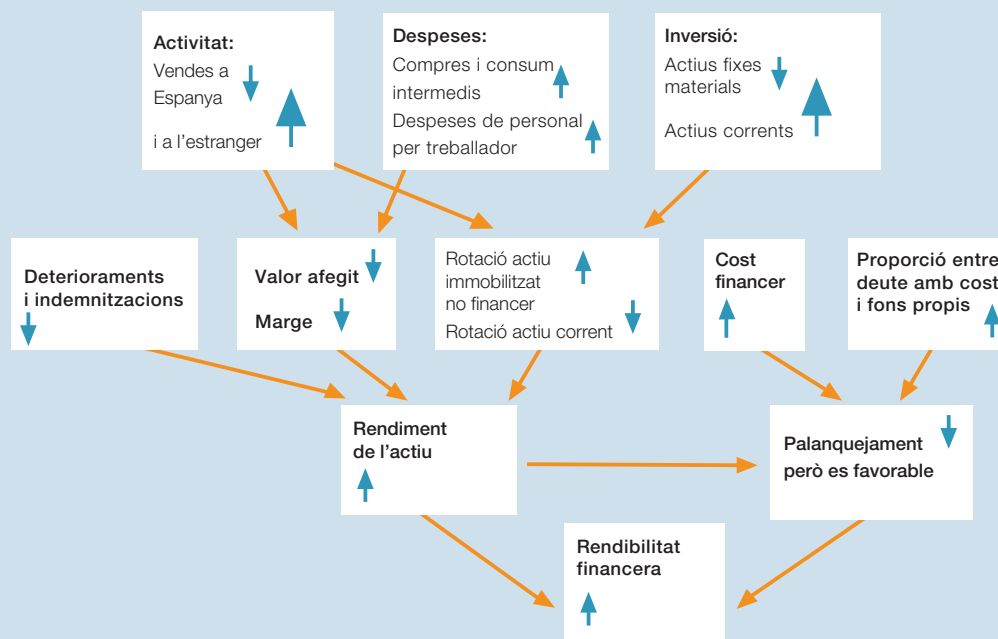
Rendibilitat i palanquejament

Nota: L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

Requadre VIII.5

Factors que expliquen la reducció de la rendibilitat dels fons propis en l'any 2013

3. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors, per dimensions i comparació amb la resta d'Espanya

3.1. Anàlisi de l'empresa catalana per sectors: industrial, serveis i energètic

Donat que per a l'any 2013 només es disposa de la base trimestral, que inclou un nombre molt inferior d'empreses, aquesta anàlisi sectorial¹⁰ se centra en l'any 2012 fent les comparacions amb el 2011.

L'any 2011, el VAB va augmentar l'activitat a l'indústria i a l'energia, i es va reduir als serveis. En canvi, el 2012 el valor afegit només va augmentar a l'energia (quadre VIII.10).

Al caure més el valor afegit per treballador que les despeses de personal per treballador, la productivitat laboral va disminuir a la indústria i als serveis tant el 2011 com el 2012. En canvi, l'evolució va ser més favorable al sector energètic.

Pel que fa a l'ocupació, el nombre de treballadors per empresa es va seguir reduint en tots els sectors.

Continuant amb el quadre 10, el 2012 es va produir una important reducció del resultat net als serveis i l'energia. A l'indústria, en canvi, el resultat net va millorar. Els dividendes varen augmentar a tots els sectors.

Durant l'any 2012, la rendibilitat del patrimoni net va augmentar a tots els sectors, especialment als serveis i a l'energia.

Així mateix, les inversions en immobilitzat material i inversions immobiliàries varen augmentar l'any 2011 a tots els sectors. Els actius corrents no financers també varen augmentar en tots els sectors, especialment a l'energia.

D'acord amb les dades del quadre 10, tots els sectors van reduir el pes que té el patrimoni net, com a conseqüència de l'augment dels dividendes. Les empreses industrials són les més capitalitzades i les empreses de serveis són les que gaudeixen d'un palanquejament més elevat.

En resum, el 2012 va augmentar l'activitat a l'indústria i a l'energia i, en canvi, es va reduir als serveis (quadre 10). I el valor afegit només va augmentar a l'energia. El nombre de treballadors per empresa es va seguir reduint a tots els sectors. La productivitat laboral va disminuir a la indústria i als serveis tant el 2011 com el 2012. En canvi, l'evolució va ser més favorable a l'energia.

Tots els sectors varen augmentar la rendibilitat del patrimoni net el 2012, especialment les empreses de serveis gràcies entre d'altres factors al millor efecte palanquejament, ja que el rendiment de l'actiu és superior al cost del deute. En relació amb la política financera, les empreses industrials són les que estan menys endeutades i les de serveis les que tenen més proporció de deute.

¹⁰ Aquesta anàlisi per sectors incorpora les empreses del sector energètic, que no s'han considerat en les parts anteriors d'aquest informe i exclou els sectors d'activitats amb cobertura reduïda (Agricultura, ramaderia i caça; Silvicultura i explotació forestal; Pesca i aqüicultura; i Construcció).

Anàlisi de l'empresa catalana, per sectors

	Indústria		Serveis		Energia	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Nombre d'empreses	851	738	1.676	1.381	68	90
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	6,7	0,7	-0,2	-0,5	-1,3	7,4
Compres i consums intermedis	8,7	1,7	0,9	1,4	3,6	8,7
Valor afegit brut al cost de factors	0,4	-2,7	-1,2	-2,1	-7,8	5,4
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	-0,6	-0,5	-0,7	-1,3	-3,0	-3,6
Valor afegit per treballador (real)	-2,1	-4,5	-3,6	-3,2	-7,8	6,8
Despeses de personal per treballador (real)	-0,9	-2,7	-1,6	-2,5	-0,3	2,5
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	1,2	1,9	2,1	0,7	8,2	-4,1
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	77,6	77,4	86,5	85,4	81,7	80,9
Patrimoni net / Passiu remunerat	61,5	61,3	49,1	48,0	56,0	55,8
Finançament amb cost / Passiu remunerat	38,5	38,7	50,9	52,0	44,0	44,2
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	20,3	19,4	42,4	42,8	33,6	33,5
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	18,2	19,4	8,6	9,2	10,4	10,7
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	12,6	11,8	15,8	11,3	3,8	5,4
Actius fixes materials (FBCF)	-0,1	-4,8	40,1	-23,9	34,0	160,9
Actiu corrent net no financer	3,1	1,6	19,0	0,3	ns	85,3
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-4,4	-4,1	-16,4	-1,5	3,2	3,2
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-4,2	-5,3	-29,2	-7,5	2,0	3,3
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-7,4	-6,4	-19,0	-3,8	0,0	0,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-7,1	-7,5	-31,4	-9,7	-1,1	0,9
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	0,4	-2,7	-1,2	-2,1	-7,8	5,4
Despeses de personal	1,7	-0,9	0,9	-1,4	-0,2	1,1
Amortitzacions i provisions d'explotació	0,1	-3,9	14,2	5,6	0,7	3,4
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	-3,4	-7,8	-32,2	-9,9	-18,9	11,2
Ingressos financers	16,3	-2,3	24,7	37,2	-5,1	15,0
Altres despeses financeres	2,2	34,8	23,4	33,4	-44,2	2,9
Interessos del finançament rebut	11,7	-3,7	13,2	11,6	-1,2	3,0
RESULTAT ORDINARI NET	-0,1	-7,2	-18,9	7,8	-14,2	17,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-22,6	21,2	-68,9	6,8	-23,8	-35,4
RESULTAT NET (després d'impostos)	-23,9	4,5	-50,3	-26,7	-21,1	-37,8
Resultat net més amortitzacions i provisions	-9,9	-1,1	0,0	-10,1	-15,2	-24,4
Proposta de distribució de dividends	0,4	42,4	194,4	266,7	-20,5	42,9
Beneficis no distribuïts	-807,6	-190,0	-259,7	-354,4	-21,6	-103,7
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	11,7	-3,7	14,6	34,3	-1,2	3,0
RESULTAT ORDINARI NET	-0,1	-7,2	-0,9	-6,3	-14,2	17,4
Resultat ordinari net més interessos	2,4	-6,4	3,5	1,8	-11,2	13,4
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-22,6	21,2	-1,1	-16,0	-23,8	-35,4
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	6,4	5,9	5,7	7,6	6,3	6,9
Cost nominal del finançament	3,9	3,8	3,4	3,9	3,7	3,9
Palanquejament nominal	2,4	2,2	2,3	3,7	2,6	3,0
Palanquejament real	5,7	4,6	5,5	6,1	5,9	5,4
Rendibilitat de l'actiu net no financer	7,4	6,9	3,1	6,9	5,0	5,2
Rendibilitat del patrimoni net	7,8	7,3	8,2	11,5	8,5	9,3
Ràtio d'endeutament	37,4	38,6	52,9	51,5	44,9	44,1

Nota: Indústria i serveis no inclouen les empreses d'activitats amb cobertura reduïda.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

* Per aquest agregat no es disposa dels ajustos matriu-filial.

(ns) Valor no significatiu.

i.i.*: Interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

3.2. Anàlisi de l'empresa catalana per dimensions: petites, mitjanes i grans empreses

A l'igual que l'apartat anterior aquesta anàlisi es centra en l'any 2012 fent les comparacions amb el 2011. D'acord amb les dades del quadre 11, l'anàlisi per dimensions¹¹ de l'any 2012 permet comprovar que les empreses de totes les dimensions varen reduir tant l'activitat com el valor afegit. La pitjor evolució la varen experimentar les empreses petites i, a continuació, les empreses mitjanes.

L'ocupació va evolucionar negativament, sobretot en el cas de les empreses petites i també es va reduir el valor afegit per treballador. La productivitat laboral va disminuir en les empreses petites i mitjanes en el 2012 ja que el cost laboral unitari (despeses de personal dividit pel valor afegit) va augmentar (quadre VIII.11). Tot i que les despeses de personal per treballador es varen reduir, el valor afegit per treballador encara es va reduir més donant com a resultat una pèrdua de productivitat laboral. Les empreses grans varen ser les úniques en les que es va reduir el cost laboral unitari el 2012 com a conseqüència de que les despeses de personal per treballador es varen reduir més que el valor afegit per treballador.

L'any 2012, les empreses de totes les dimensions varen experimentar una reducció del resultat net. Les empreses grans són les que han tingut una evolució més desfavorable del resultat net, especialment per l'augment de les despeses financeres i de les amortitzacions i les provisions d'explotació¹².

Això ha repercutit en els recursos generats (resultat net més amortitzacions i provisions), que l'any 2012 es varen reduir en tots els casos, especialment en les empreses grans. La reducció en els recursos generats més l'augment en els dividendes repartits, especialment en el cas de les grans empreses, ha produït una reducció important dels beneficis no distribuïts. En aquest aspecte les empreses mitjanes no han evolucionat tan negativament com les petites i les grans.

A nivell de rendibilitat del patrimoni net les empreses mitjanes són les que aconsegueixen ser més rendibles, seguides de les empreses grans. Entre les causes que expliquen la millor rendibilitat de les empreses mitjanes estaria la millor rendibilitat de l'actiu, l'augment dels ingressos financers i la reducció de les despeses financeres. Per altra banda, les empreses mitjanes han estat més prudentes que les empreses d'altres dimensions, ja que han reduït el pagament de dividendes.

D'acord amb les dades del quadre VIII.11, les inversions en actius fixos materials i en actius corrents varen disminuir en tots els segments d'empreses, especialment en les empreses mitjanes i grans.

El finançament d'aquestes inversions s'ha fet prioritzant el patrimoni net, en el cas de les empreses petites i mitjanes. En el mateix any 2012, les empreses petites i mitjanes són les que estan més capitalitzades.

En resum, en el 2012 les empreses de totes les dimensions varen tindre una evolució negativa de l'activitat, valor afegit, ocupació, resultat net i recursos generats. La reducció en els recursos generats més l'augment en els dividendes repartits, especialment en el cas de les grans empreses,

¹¹ En aquest estudi es classifica les empreses segons la dimensió en petites (fins a 50 treballadors), mitjanes (entre 50 i 249 treballadors) i grans (250 treballadors o més).

¹² Les provisions d'explotació inclouen els deterioraments per morositat i els deterioraments per pèrdua de valor dels estocs.

Anàlisi de l'empresa catalana, per dimensions

	Empreses petites		Empreses mitjanes		Empreses grans	
	2011	2012	2011	2012	2011	2012
Nombre d'empreses	1.557	1.322	884	750	366	291
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	-1,6	-4,3	2,9	-3,2	2,0	-1,6
Compres i consums intermedis	0,1	-3,8	4,6	-2,8	3,5	-1,9
Valor afegit brut al cost de factors	-4,7	-5,0	-0,9	-4,2	-1,3	-1,0
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	-2,5	-4,0	-1,8	-1,9	-1,0	-1,3
Valor afegit per treballador (real)	-5,3	-3,4	-2,2	-4,5	-3,4	-2,1
Despeses de personal per treballador (real)	-1,8	-1,6	-0,9	-2,4	-1,6	-2,6
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	3,7	1,8	1,3	2,2	1,8	-0,5
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	78,9	79,1	79,2	79,6	81,8	80,9
Patrimoni net / Passiu remunerat	72,1	72,5	64,9	66,2	47,1	43,9
Finançament amb cost / Passiu remunerat	27,9	27,5	35,1	33,8	52,9	56,1
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	17,1	17,2	19,7	19,5	35,6	36,1
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	10,8	10,3	15,4	14,4	17,3	20,1
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	4,6	8,1	8,0	9,0	12,1	12,6
Actius fixes materials (FBCF)	5,9	-6,3	13,7	-19,4	3,4	-19,3
Actiu corrent net no financer	-0,4	-4,6	-0,1	-7,9	17,0	-15,0
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-3,4	0,4	-1,9	-3,0	-15,9	-3,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-3,2	0,2	-3,2	-4,0	-28,2	-8,3
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-6,4	-2,0	-4,9	-5,3	-18,5	-5,7
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-6,2	-2,2	-6,2	-6,3	-30,4	-10,4
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	-4,7	-5,0	-0,9	-4,2	-1,3	-1,0
Despeses de personal	-1,2	-3,3	0,5	-2,1	0,5	-1,6
Amortitzacions i provisions d'explotació	-9,6	-1,5	-7,6	5,8	-9,0	31,2
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	-18,8	-21,5	0,1	-17,7	16,6	-54,2
Ingressos financers	-22,4	9,6	10,0	29,0	24,5	16,8
Altres despeses financeres	44,6	-25,1	4,3	-1,6	16,4	50,7
Interessos del finançament rebut	-0,7	-2,7	0,6	-6,6	19,3	6,3
RESULTAT ORDINARI NET	-27,8	-20,5	3,0	-8,2	28,5	-36,6
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-28,5	-8,0	8,0	-3,2	-39,3	-928,4
RESULTAT NET (després d'impostos)	-35,2	-7,1	20,0	-7,8	-80,6	-738,9
Resultat net més amortitzacions i provisions	-19,9	-3,0	3,6	-0,3	-13,4	-74,2
Proposta de distribució de dividends	4,1	15,6	124,9	-8,7	16,6	135,5
Beneficis no distribuïts	-42,2	-23,3	-33,3	-6,5	-24,8	-564,3
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	-0,7	-2,7	0,6	-6,6	20,0	18,5
RESULTAT ORDINARI NET	-27,8	-20,5	3,0	-8,2	26,6	-32,0
Resultat ordinari net més interessos	-22,0	-15,2	2,5	-7,9	23,5	-15,8
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-28,5	-8,0	8,0	-3,2	66,9	-187,3
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,0	3,2	6,7	6,3	4,4	4,7
Cost nominal del finançament	3,7	4,0	3,5	3,7	3,7	3,9
Palanquejament nominal	0,2	-0,8	3,3	2,6	0,7	0,8
Palanquejament real	3,4	1,7	6,5	5,0	3,9	3,2
Rendibilitat de l'actiu net no financer	4,4	3,2	6,7	6,3	2,0	1,9
Rendibilitat del patrimoni net	4,1	2,9	8,6	7,6	5,3	5,7
Ràtio d'endeutament	29,0	27,7	36,6	34,5	55,3	54,5

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: Interessos i impostos.

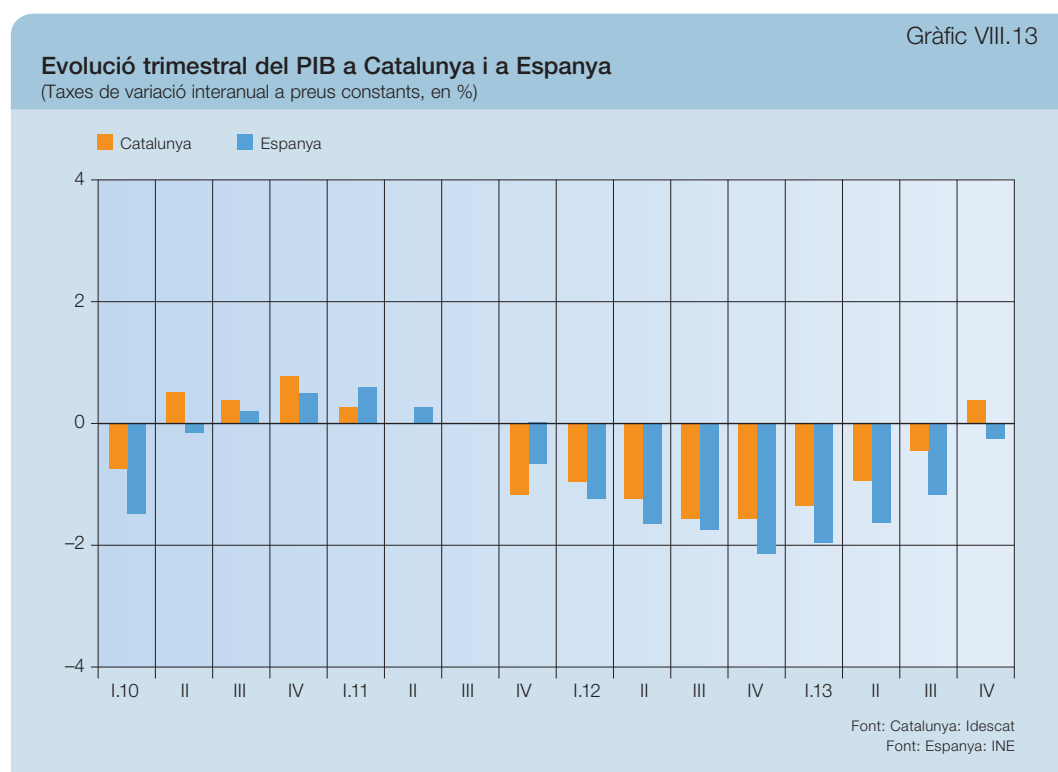
Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

ha produït una reducció important dels beneficis no distribuïts. Les empreses mitjanes són les que aconseguen tindre més rendibilitat del patrimoni net per la millor rendibilitat de l'actiu, l'augment dels ingressos financers i la reducció de les despeses financeres. Les inversions en actius fixes materials i en actius corrents varen disminuir en tots els segments d'empreses, especialment en les empreses mitjanes i grans. El finançament d'aquestes inversions s'ha fet prioritant el patrimoni net, en el cas de les empreses petites i mitjanes, i això ha contribuït a una millor capitalització.

3.3. Comparació de l'empresa catalana amb les de la resta d'Espanya

L'evolució del PIB a Espanya i Catalunya ha estat molt similar en aquests darrers anys. Fins a l'any 2007 l'economia espanyola i catalana varen experimentar un creixement sostingut important, al voltant del 4% anual del Producte Interior Brut¹³, que era superior al de la mitja dels països de la Unió Europea. Després de la gran caiguda del 2009 (-3,7% a Espanya; i -3,8% a Catalunya) en els anys següents ja es va recuperar, tot i que en el 2012 el PIB va tornar a recaure a Espanya (-1,6%) i també a Catalunya (-1,3%). En el 2013, l'evolució va ser bastant menys desfavorable a Catalunya (-0,5%) que a Espanya (-1,2%).

Com es pot comprovar al gràfic VIII.13, en el quart trimestre de 2013, el PIB català va créixer un 0,4% respecte del mateix període de l'any anterior i és el primer trimestre que trenca la tendència negativa dels darrers dos anys. En aquest gràfic es visualitza la millor evolució del PIB a Catalunya en relació a Espanya.

¹³ Dades de l'Institut Nacional d'Estadística.

Aquesta millor evolució del PIB català té el corresponent reflex en les empreses. Així, el comportament en l'any 2013 de les empreses de Catalunya ha estat més favorable que el de la resta d'Espanya.

El 2013 va augmentar l'activitat a Catalunya i, en canvi, es va reduir a Espanya. Quant al valor afegit, aquest es va reduir en els dos casos, però la reducció va ser més important en la resta d'empreses espanyoles (quadre VIII.12).

En els darrers anys, el nombre de treballadors per empresa s'ha reduït tant a Catalunya com a la resta d'Espanya. Les despeses de personal per treballador, en canvi, han augmentat a Catalunya el 2013 i s'han reduït a Espanya. Com que a la resta d'Espanya el valor afegit ha caigut més que les despeses de personal, la reducció de la productivitat ha estat més elevada a la resta d'Espanya. Això es comprova amb el cost laboral unitari (despeses de personal sobre valor afegit) que ha augmentat més a Espanya.

El resultat net de les empreses catalanes el 2013 ha pujat més que el de les empreses espanyoles. Entre els aspectes que han evolucionat millor en les empreses catalanes, a part de l'activitat, estan la productivitat laboral, el valor afegit, les amortitzacions i les provisions d'explotació, els deterioraments d'actius, les indemnitzacions i els ingressos financers. En les empreses espanyoles el que tingut un comportament millor són les despeses de personal i els interessos del finançament rebut.

Al final, la rendibilitat del patrimoni net ha estat molt similar, tant en les empreses catalanes com en les de la resta d'Espanya (8,4% i 8,0%, respectivament).

D'acord amb les dades del quadre VIII.12, les empreses catalanes i les de la resta d'Espanya varen disminuir les inversions en immobilitzat material durant l'any 2013. En canvi, la inversió en actiu corrent va augmentar, especialment en les empreses catalanes. Pel que fa al finançament, ha continuat el procés de desendeutament, ja que el 2013 ha augmentat més el finançament amb fons propis en detriment del deute amb cost, especialment en el cas de les empreses catalanes. A les empreses espanyoles el creixement del finançament amb patrimoni net ha estat menor que a Catalunya i, en canvi, el finançament amb deute amb cost ha estat més elevat que a Catalunya. El palanquejament és més favorable a les empreses catalanes.

En resum, les principals diferències entre les empreses catalanes i les de la resta d'Espanya, són que les empreses catalanes han experimentat una evolució més favorable de l'activitat i del valor afegit en els darrers anys. La productivitat laboral també ha evolucionat més desfavorablement a la resta d'Espanya, tot i que han reduït més les despeses de personal per treballador. A les empreses espanyoles el que va evolucionar millor el 2013 varen ser els interessos del finançament rebut, que no es varen reduir. Al final, la rendibilitat del patrimoni net de les empreses catalanes i les de la resta d'Espanya ha estat molt similar el 2013, encara que una mica més elevada a les empreses catalanes.

Anàlisi comparatiu de l'empresa a Catalunya i a la resta d'Espanya

	Base anual				Base trimestral*	
	2011		2012		2013	
	CAT	RE	CAT	RE	CAT	RE
Nombre d'empreses	2807	6522	2363	5539	139	643
Activitat i valor afegit (taxes de variació, en %)						
Valor de la producció i subvencions	1,9	1,1	-2,1	-4,4	0,6	-3,6
Compres i consums intermedis	3,6	2,6	-2,2	-3,7	1,8	-3,4
Valor afegit brut al cost de factors	-1,4	-1,6	-1,9	-5,7	-1,6	-4,0
Cost laboral i productivitat (taxes de variació, en %)						
Nombre mitjà de treballadors	-1,3	-0,5	-1,6	-2,5	-2,6	-2,3
Valor afegit per treballador (real)	-3,3	-4,2	-2,7	-5,6	-0,3	-3,1
Despeses de personal per treballador (real)	-1,5	-1,7	-2,5	-1,9	1,3	-0,7
Cost laboral unitari (despeses de personal/valor afegit)	1,8	2,7	0,1	3,9	1,7	2,5
Estructura del passiu remunerat (en %)						
Passiu remunerat / Passiu	81,3	81,4	80,7	81,2	85,2	84,9
Patrimoni net / Passiu remunerat	50,4	47,9	48,0	48,3	53,8	53,2
Finançament amb cost / Passiu remunerat	49,6	52,1	52,0	51,7	46,2	46,8
Finançament a llarg termini amb cost / Passiu remunerat	32,8	34,9	33,1	34,2	35,8	33,4
Finançament a curt termini amb cost / Passiu remunerat	16,8	17,1	18,9	17,5	10,5	13,5
Inversió en actius no financers (taxes de variació, en %)						
Immobilitzat material i inversions immobiliàries	11,8	8,4	12,2	10,1	-2,5	-0,5
Actius fixes materials (FBCF)	5,0	-7,0	-18,8	-0,3	nd	nd
Actiu corrent net no financer	12,5	2,2	-13,0	7,4	92,2	49,9
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (nominal)	-12,6	-4,2	-3,1	-2,8	0,2	1,8
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (nominal)	-22,1	-10,5	-6,7	-2,9	0,2	1,8
Immobilitzat net per ocupat (estoc) (real)	-15,3	-7,2	-5,4	-5,1	-1,2	0,4
Immobilitzat material per ocupat (estoc) (real)	-24,5	-13,3	-8,9	-5,1	-1,2	0,4
Resultats i autofinançament (taxes de variació, en %)						
Valor afegit brut al cost de factors	-1,4	-1,6	-1,9	-5,7	-1,6	-4,0
Despeses de personal	0,4	1,0	-1,8	-2,0	0,0	-1,6
Amortitzacions i provisions d'explotació	-8,8	3,8	25,9	5,4	-1,3	0,4
RESULTAT NET DE L'EXPLOTACIÓ	5,4	-13,7	-41,0	-27,4	-6,8	-11,0
Ingressos financers	21,7	10,1	17,9	-5,5	9,8	8,9
Altres despeses financeres	16,1	-4,9	39,5	3,1	-47,7	-28,6
Interessos del finançament rebut	16,8	11,3	4,6	-3,1	16,1	-3,3
RESULTAT ORDINARI NET	11,1	-10,1	-28,0	-25,0	5,8	2,0
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	-67,1	-21,6	-271,0	-131,5	32,7	31,5
RESULTAT NET (després d'impostos)	-29,7	-13,6	-349,6	-128,6	142,1	14,4
Resultat net més amortitzacions i provisions	-10,3	-4,9	-54,4	-63,3	52,5	8,1
Proposta de distribució de dividends	27,3	10,5	110,6	-14,9	nd	nd
Beneficis no distribuïts	-45,9	ns	-747,6	-402,8	nd	nd
Pro Memoria: Taxes de variació abans d'incorporar ajustos matriu-filial						
Interessos del finançament rebut	17,4	11,8	15,3	-1,8	16,1	-3,3
RESULTAT ORDINARI NET	16,3	-9,9	-27,2	-21,5	5,8	2,0
Resultat ordinari net més interessos	16,7	-3,7	-14,4	-15,4	8,5	0,5
RESULTAT ABANS D'IMPOSTOS	20,0	-19,5	-133,2	-95,7	32,7	31,5
Rendibilitat, palanquejament i endeutament (en %)						
Resultat ordinari net abans i.i.* / actiu net	4,7	6,1	4,9	5,6	6,2	5,9
Cost nominal del finançament	3,6	3,8	3,9	3,9	3,7	3,5
Palanquejament nominal	1,0	2,3	1,0	1,7	2,5	2,4
Palanquejament real	4,3	5,5	3,4	4,2	4,0	3,8
Rendibilitat de l'actiu net no financer	3,0	6,0	2,9	5,3	5,9	6,4
Rendibilitat del patrimoni net	5,8	8,8	5,9	7,5	8,4	8,0
Ràtio d'endeutament	51,8	53,4	50,8	51,9	46,2	46,8

(*) Mitjana ponderada dels percentatges de variació dels quatre trimestres de l'any.

(nd) Dada no disponible. (ns) Valor no significatiu.

Nota: Actius valorats a preus corrents.

i.i.*: interessos i impostos.

Nota: Calculats sobre actius / passius mitjans. L'actiu net i els fons propis estan valorats a preus corrents.

4. Conclusions

Aquesta anàlisi econòmicofinancera de l'empresa catalana per als anys 2012 i 2013 es fonamenta en les empreses amb seu a Catalunya que integren les bases de dades trimestral i anual de la Central de Balanços del Banc d'Espanya (CBBE), que aquest remet regularment a la Cambra de Comerç de Barcelona i al Departament d'Economia i Coneixement de la Generalitat de Catalunya. En relació amb la cobertura de la mostra d'empreses utilitzada per la CBBE, es pot dir que aquesta representa el 30% del Valor Afegit Brut al cost dels factors del total de les societats no financeres. De l'anàlisi efectuada es desprenen les conclusions següents:

Activitat i valor afegit: Els nivells d'activitat i vendes que varen tindre una evolució negativa el 2012, han experimentat un canvi de tendència el 2013 i han augmentat, sobretot per la bona marxa de les exportacions que han compensat la caiguda del mercat interior. Aquest bon comportament de les exportacions ha contribuït a que segueixi millorant la balança comercial i permet indicar que bona part de la recuperació econòmica ve motivada per l'activitat exterior, no només de les exportacions sinó també de la inversió estrangera i del turisme. La part negativa és que les empreses han perdut capacitat de generació de riquesa per la caiguda del valor afegit, ja que les compres i consums intermedis han augmentat més que la producció el 2013.

Ocupació: Els anys 2012 i 2013 ha continuat la reducció del nombre de treballadors, que ha afectat més als treballadors no fixes, atès que com ha vingut succeint des de l'inici de la crisi, les empreses han optat per disminuir els contractes temporals. Aquesta és una de les conseqüències més negatives de la crisi econòmica.

Inversió: Les inversions en actius fixes materials i en actius corrents no financers han registrat taxes de variació negatives el 2012. El 2013, aquesta tendència negativa ha continuat pel que fa als immobilitzats. Els actius corrents no financers, en canvi, han experimentat un creixement el 2013.

Cost dels factors i productivitat: El 2013 hi ha hagut un augment de les despeses de personal per treballador acompanyades d'una reducció del valor afegit per treballador. També ha empitjorat la productivitat de l'actiu, com a conseqüència de la menor rotació de l'actiu corrent net. I en el tema del finançament, els costos reals del finançament que havien disminuït el 2010 i 2011, varen augmentar els anys 2012 i 2013.

Estructura financera: En l'actiu hi ha hagut un increment significatiu del pes de l'immobilitzat compensat amb una reducció del pes de l'actiu corrent net no financer. En el finançament, el patrimoni net ha perdut pes els anys 2012 i 2013 i, en canvi, ha augmentat el finançament amb cost. Per tant, l'estratègia de desendeutament que s'havia seguit en els anys anteriors no va continuar el 2013. Això pot ser conseqüència d'una relaxació de les restriccions de crèdit que han vingut practicant les entitats financeres des de l'inici de la crisi financera en el 2008.

Resultats i creació de riquesa: La rendibilitat del patrimoni net ha millorat lleugerament el 2013, després de les caigudes dels anys anteriors. Entre les causes cal destacar la bona evolució dels ingressos financers, així com la reducció dels deterioraments d'actius i de les indemnitzacions al personal, que han compensat la caiguda del valor afegit brut i l'augment dels interessos del finançament rebut. La rendibilitat de l'actiu ha millorat el 2013, ja que encara que la rotació de l'actiu

ha empitjorat el resultat net ha augmentat. La millora del rendiment dels actius explica l'augment de la rendibilitat del patrimoni net. El palanquejament que mesura l'impacte del deute en la rendibilitat ha disminuït però segueix sent favorable. Per tant, l'ús del deute millora la rendibilitat.

Anàlisi per sectors¹⁴: El 2012, l'activitat va augmentar a l'indústria i al sector energètic i, en canvi, es va reduir als serveis. El valor afegit, en canvi, només va augmentar al sector d'energia.

El nombre de treballadors per empresa es va seguir reduint a tots els sectors. Tot i així, la reducció del valor afegit a la indústria i als serveis ha fet disminuir la productivitat laboral en aquests sectors.

Tots els sectors varen augmentar la rendibilitat del patrimoni net el 2012, especialment les empreses de serveis gràcies entre d'altres factors al millor efecte palanquejament, ja que estan més endeutades i el rendiment del seu actiu és superior al cost del deute. Les empreses industrials, en canvi, són les que estan menys endeutades.

Anàlisi segons la dimensió: El 2012 les empreses de totes les dimensions varen tindre una evolució negativa de l'activitat, valor afegit, ocupació, resultat net i recursos generats. La reducció en els recursos generats més l'augment en els dividendes repartits, especialment en el cas de les grans empreses, ha produït una reducció important dels beneficis no distribuïts.

Les empreses mitjanes són les que aconsegueixen tindre més rendibilitat del patrimoni net per la millor rendibilitat de l'actiu, l'augment dels ingressos financers i la reducció de les despeses financeres. Les inversions en actius fixes materials i en actius corrents varen disminuir en tots els segments d'empreses, especialment en les empreses mitjanes i grans.

El finançament d'aquestes inversions s'ha fet prioritzant el patrimoni net, en el cas de les empreses petites i mitjanes, i això ha contribuït a una millor capitalització.

Comparació amb la resta d'Espanya: Les empreses catalanes han tingut una millor evolució de l'activitat i del valor afegit en els darrers anys que les empreses de la resta d'Espanya. La productivitat laboral també ha evolucionat més favorablement a les empreses catalanes, tot i que han augmentat més les despeses de personal per treballador. A les empreses espanyoles el que va evolucionar millor el 2013 varen ser els interessos del finançament rebut.

La rendibilitat del patrimoni net de les empreses catalanes i les de la resta d'Espanya ha estat molt similar el 2013, encara que una mica més elevada a les empreses catalanes per la millor evolució de l'activitat, valor afegit i productivitat laboral.

En conjunt, les empreses varen millorar el 2013. Els principals reptes per als propers anys són: augmentar les vendes a Espanya, millorar el valor afegit i la productivitat laboral, augmentar la rotació dels actius corrents i capitalitzar les empreses amb més recursos generats i menys repartiment de dividendes.

¹⁴ Donada la menor representativitat de la mostra, les anàlisis per sectors i dimensió de les empreses han arribat només fins el 2012.